

DECIZIE

09 noiembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței

Judecători:

Tatiana Vieru

Valentina Clevadî

Tamara Chișca-Doneva

Mariana Pitic

Oleg Sternioală

examinând recursul declarat de Iurii Nisenblat împotriva deciziei din 21 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău,

adoptată în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Iurii Nisenblat împotriva lui Iulian Grajdan, Agafiei Grajdan, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Ludmila Șapa cu privire la partajarea bunului imobil, vânzarea la licitație sub controlul judecătoresc, distribuirea prețului, evacuarea din apartament,

c o n s t a t ă:

La data de 13 august 2014, Iurii Nisenblat a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Iulian Grajdan, Fecliei Eremita, Agafiei Grajdan, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Ludmila Șapa solicitând împărțirea apartamentului nr. 80, amplasat în mun. Chișinău, str. Studenților, nr. 7/3, cu număr cadastral 0100414.178.01.080, prin vânzarea acestuia la licitație, sub controlul executorului judecătoresc, cu distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia dintre ei: Eremita Fecla, a.n. 09 octombrie 1913, Grajdan Iulian, a.n. 23 februarie 1974 și Grajdan Agafia, a.n. 23 februarie 1947 - câte 1/3 cotă-parte pentru fiecare, evacuarea Fecliei Eremita, lui Iulian Grajdan și Agafiei Grajdan cu întreg patrimoniul acestora din apartamentul nr. 80, amplasat în mun. Chișinău, str. Studenților nr. 7/3, cu număr cadastral 0100414.178.01.080, încasarea în mod solidar de la Fecla Eremita, Iulian Grajdan și Agafia Grajdan în beneficiul lui Iurii Nisenblat a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că prin hotărârea din 13 februarie 2013 a Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău s-a încasat din contul lui Iulian Grajdan în beneficiul său suma de 59521,29 dolari SUA, convertiți în lei moldovenești la ziua executării hotărârii judecătorești și cheltuielile de judecată în mărime de 7067 lei.

Menționează că, în baza încheierii executorului judecătoresc Ludmila Șapa nr. 085-477-478/13 din 25 aprilie 2013 a fost intentată procedura de executare a

documentului executoriu, eliberat în baza hotărârii din 13 februarie 2013 a Judecătoriei Râșcani, mun.Chișinău și au fost aplicate măsurile de asigurare a executării.

Remarcă că, alte bunuri susceptibile urmăririi nu au fost stabilite, decât bunul imobil situat în mun. Chișinău, str. Studenților, nr. 7/3, ap. 80, cu număr cadastral 0100414.178.01.080. Conform procesului verbal nr. 085-478/13 din 09 decembrie 2013 a fost aplicat sechestru pe cota parte a debitorului ce o deține în bunul dat.

Susține că, apartamentul aparține cu drept de proprietate comună în devălmășie lui Iulian Grajdan, Feclei Eremita, Agafiei Grajdan, iar, în scopul urmăririi cotei-părți a debitorului și stingerea creanței a lui Iulian Grajdan, este necesară vânzarea imobilului la licitație, sub controlul executorului judecătoresc, cu distribuirea prețului către coproprietarii proporțional cotei-părți a fiecăruia dintre ei, conform art.361 alin.(2) lit.b) Cod civil.

Afirmă că, varianta partajului forțat este unica posibilă, or, modul de împărțire a bunului comun prin atribuirea întregului bun, în schimbul unei sulte, în favoarea unui ori a mai multor coproprietari, la cererea lor, prevăzut de art. 361 alin.(2) lit.a) Cod civil, necesită acordul (cerere) a unuia din coproprietari.

Prin hotărârea din 02 decembrie 2015 a judecătoriei Râșcani, mun.Chișinău s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Iurii Nisenblat și s-a dispus împărțirea apartamentului nr. 80, amplasat în mun. Chișinău, str. Studenților, nr. 7/3, cu număr cadastral 0100414.178.01.080, prin vânzarea acestuia la licitație, sub controlul executorului judecătoresc, cu distribuirea prețului către coproprietarii Fecla Eremita, a.n. 09 octombrie 1913, Iulian Grajdan, a.n. 23 februarie 1974 și Agafia Grajdan, a.n. 23 februarie 1947, proporțional cotei-părți de câte 1/3 cotă-parte; s-a dispus evacuarea lui Iulian Grajdan, Feclei Eremita, Agafiei Grajdan, cu întreg patrimoniul acestora din apartamentul nr. 80, amplasat în mun. Chișinău, str. Studenților nr. 7/3, cu număr cadastral 0100414.178.01.080; s-a încasat în mod solidar de la Fecla Eremita, Iulian Grajdan, Agafia Grajdan, în beneficiul lui Iurii Nisenblat taxa de stat la depunerea acțiunii în sumă de 4371,81 lei.

Prin decizia din 21 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău s-a admis cererea de apel depusă de Iulian Grajdan și s-a casat hotărârea din 02 decembrie 2015 a judecătoriei Râșcani, mun.Chișinău în partea evacuării lui Iulian Grajdan, Feclei Eremita, Agafiei Grajdan, cu întreg patrimoniul acestora din apartamentul nr. 80, amplasat în mun. Chișinău, str. Studenților nr. 7/3, cu număr cadastral 0100414.178.01.080 și vânzarea la licitație a apartamentului nr. 80, amplasat în mun. Chișinău, str. Studenților, nr. 7/3, cu număr cadastral 0100414.178.01.080, sub controlul executorului judecătoresc, cu distribuirea prețului către coproprietarii Fecla Eremita, a.n. 09 octombrie 1913, Iulian Grajdan, a.n. 23 februarie 1974 și Agafia Grajdan, a.n. 23 februarie 1947, proporțional cotei-părți de câte 1/3 cotă-parte. În această parte fiind adoptată o nouă hotărâre de respingere a cerințelor.

Concomitent, s-a decis casarea hotărârii din 02 decembrie 2015 a judecătoriei Râșcani, mun.Chișinău în partea încasării în mod solidar de la Fecla Eremita, Iulian Grajdan, Agafia Grajdan, în beneficiul lui Iurii Nisenblat a taxei de stat la depunerea acțiunii în sumă de 4371,81 lei, cu încasarea cheltuielilor de judecată în mărime de 4071, 8 lei de la Iurii Nisenblat în beneficiul statului. În rest hotărârea instanței de fond a fost menținută.

La data de 23 august 2016, Iurii Nisenblat a declarat recurs împotriva deciziei din 21 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia, cu menținerea hotărârii din 02 decembrie 2015 a judecătorei Râșcani, mun.Chișinău, încasarea din contul intimațiilor a cheltuielilor de judecată constituite din taxa de stat la depunerea cererii de recurs în mărime de 2186 lei.

În susținerea recursului s-a invocat că instanța de apel a emis o soluție evident contradictorie pentru că, admițând apelul declarat de către Iulian Grajdan și casând parțial hotărârea primei instanțe, de fapt, a casat integral actul judecătoresc contestat, lăsându-l fără nici un efect, deși s-a expus plauzibil vizavi de un capăt al acestuia și susținând doar în partea ce ține de necesitatea determinării a cotelor ideale din bunul imobil comun pentru a urmări cu succes cota debitorului.

Consideră că, instanța de apel a admis o contradicție între partea motivată și dispozitivul deciziei contestate prin prezentul recurs.

Raportând dispozitivul deciziei contestate în recurs la hotărârea primei instanță remarcă că, instanța de apel de fapt a casat întreaga hotărâre a primei instanțe și nu a reținut nici o soluție din cele propuse de prima instanță. De fapt, instanța de apel a creat o situație de incertitudine pentru că susținând concluzia privind determinarea cotelor ideale, a lăsat hotărârea primei instanțe fără nici un efect.

Opinează că, concluzia instanței de apel pe marginea fondului este lipsită de suport juridic, deoarece consecutivitatea procedurii de urmărire a creanței dintr-un bun comun, propusă de către instanța de apel, nu rezultă din lege. Or, din prevederile legii relevante și anume art. art. 353, 361 Cod civil rezultă cert că executorul judecătoresc purcede la înștiințarea coproprietarilor doar după obținerea dreptului la înstrăinare a bunului, în speță, în baza hotărârii judecătorești definitive.

În contextul prevederilor art.95 alin.(1) Cod de executare, art.art.353, 357 alin.(2), 361 alin.(1), (2) Cod civil, rezultă cert că legiuitorul acordă dreptul creditorilor de a cere împărțirea forțată a bunului comun, în ordinea prevăzută de lege, inclusiv prin înstrăinarea acestuia la licitație, în cadrul procedurii de executare de către executorul judecătoresc, cu distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia dintre ei, în vederea stingerii creanței datorate de către debitor din contravaloarea cotei ideale ce îi aparține.

Remarcă că, raportul juridic litigios este unul specific, având în vedere că inițiativa de partajare a bunului nu vine de la unul dintre coproprietarii imobilului, dar de la un creditor urmăritor, acesta având dreptul de a cere instanței împărțirea bunului și implicit înstrăinarea silită a cotei părți urmărite întru executarea dreptului de creanță, cu respectarea dreptului de preemțiune a celorlalți coproprietari.

În acest sens susține că este criticabilă concluzia instanței de apel precum că, executorul judecătoresc Ludmila Șapa până la vânzarea bunului urma să înștiințeze coproprietarii despre vânzarea silită a unei cote-părți aparținute debitorului, or, procedura de vânzare nici nu a fost inițiată, astfel, fiind prematură problematica respectării dreptului prioritar la cumpărarea cotei-părți abordată de Iulian Grajdan.

Consideră că, art.353 alin.(2) Cod civil a fost interpretat eronat la emiterea soluției de către instanța de apel și, respectiv nici nu putea prezenta temei pentru casarea hotărârii judecătorești legale în fond și adoptarea unei noi hotărâri. În opinia sa, decizia instanței de apel este ilegală și în partea respingerii pretențiilor de evacuare a intimațiilor din imobilul urmărit pentru că, în scopul protejării dreptului

cumpărătorului de a se folosi de bunul procurat la licitație fără nici un viciu de drept, în virtutea art.764 Cod civil, coproprietarii bunului comun urmează a fi evacuați din apartament.

Cercul participanților la proces este complet, or, succesoarea intimatei Eremita Fecla, decedată la 18 martie 2007, este fiica sa Agafia Grajdan, prin ce consideră că nu a fost admisă încălcarea sau soluționarea drepturilor altor persoane neantrenate în proces.

În conformitate cu art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Decizia Curții de Apel Chișinău a fost adoptată la 21 iunie 2016, iar Iurii Nisenblat a declarat recurs la data de 23 august 2016.

Materialele pricinii atestă că decizia contestată a fost expediată părților la data de 27 iunie 2016, conform scrisorii de însoțire (f.d.109), însă, date despre recepționarea acesteia lipsesc.

Astfel, instanța de recurs consideră că recursul declarat la data de 23 august 2016 de Iurii Nisenblat împotriva deciziei din 21 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău, este în termen.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 26 octombrie 2016 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de Iurii Nisenblat și va casa decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu remiterea pricinii la rejudecare în instanța de fond, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c¹) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, trimitând pricina spre rejudecare în prima instanță doar în cazul în care a constatat încălcarea sau aplicarea eronată a normelor de drept procedural specificate la art.432 alin.(3) lit.d) și f).

În conformitate cu art. 432 alin. (3) lit. d) Cod de procedură civilă, se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar

în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 432 alin. (5) Cod de procedură civilă, temeiurile prevăzute la alin.(3) se iau în considerare de către instanță din oficiu și în toate cazurile.

În conformitate cu art. 130 alin. (2), (3), (4) Cod de procedură civilă, nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea pricinii. Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

În conformitate cu art. 239 Cod de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședința de judecată.

În conformitate cu art. 241 alin.(5), (6) Cod de procedură civilă, în motivare se indică: circumstanțele pricinii, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța. Dispozitivul cuprinde concluzia instanței judecătorești privind admiterea sau respingerea integrală sau parțială a acțiunii, repartizarea cheltuielilor de judecată, calea și termenul de atac al hotărârii.

În conformitate cu art. 373 alin. (1)-(4) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanța de apel se pronunță în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanță. Instanța de apel nu este legată de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanțe, ci este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel a fost adoptată contrar normelor de drept aplicabile speței în raport cu circumstanțele pricinii, prin ce se impune casarea acesteia, cu remiterea pricinii la rejudecare în instanța de fond în următoarele circumstanțe.

Din materialele pricinii rezultă că prin hotărârea din 13 februarie 2013 a Judecătoriei Râșcani, mun.Chișinău s-a încasat din contul lui Iulian Grajdan în beneficiul lui Iurii Nisenblat suma de 59521,29 dolari SUA, convertiți în lei

moldovenești la ziua executării hotărârii judecătorești și cheltuielile de judecată în mărime de 7067 lei (f.d.9-10).

Prin încheierea executorului judecătoresc Ludmila Șapa nr. 085-477-478/13 din 25 aprilie 2013 a fost intentată procedura de executare a documentului executoriu, eliberat în baza hotărârii din 13 februarie 2013 a Judecătoriei Râșcani, mun.Chișinău și au fost aplicate măsurile de asigurare a executării (f.d.11).

În cadrul executării documentului executoriu s-a constatat că Iulian Grajdan deține cotă - parte din apartamentul nr. 80 din str. Studenților, nr.7/3, mun.Chișinău, iar prin procesul-verbal de aplicare a sechestrului nr. 85-478/13 din 09 decembrie 2013, întocmit de executorul judecătoresc, a fost aplicat sechestrul pe cota - parte din apartamentul nr. 80 din str. Studenților, nr.7/3, mun.Chișinău, deținută de Iulian Grajdan (f.d.12).

Din Extrasul din Registrul bunurilor imobile 0100414178, deschis la data de 11 februarie 2004 (verificat la data de 27 ianuarie 2012) rezultă că proprietari ai apartamentului nr. 80 din str. Studenților, nr.7/3, mun.Chișinău sunt: Eremita Fecla, Grajdan Iulian și Grajdan Agafia (f.d.13-14).

În consecință, în temeiul art. 95 alin.(1) Cod de executare, art. art. 353 alin.(1), 357, 361 alin.(1), 366 alin.(1), 370 alin.(1) Cod civil, Iurii Nisenblat la data de 13 august 2014 a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Iulian Grajdan, Feclai Eremita, Agafiei Grajdan, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Ludmila Șapa solicitând împărțirea apartamentului nr. 80, amplasat în mun. Chișinău, str. Studenților, nr. 7/3, cu număr cadastral 0100414.178.01.080, prin vânzarea acestuia la licitație, sub controlul executorului judecătoresc, cu distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia dintre ei: Eremita Fecla, a.n. 09 octombrie 1913, Grajdan Iulian, a.n. 23 februarie 1974 și Grajdan Agafia, a.n. 23 februarie 1947 - câte 1/3 cotă-parte pentru fiecare, evacuarea Feclai Eremita, lui Iulian Grajdan și Agafiei Grajdan cu întreg patrimoniul acestora din apartamentul nr. 80, amplasat în mun. Chișinău, str. Studenților nr. 7/3, cu număr cadastral 0100414.178.01.080, încasarea în mod solidar de la Fecla Eremita, Iulian Grajdan și Agafia Grajdan în beneficiul lui Iurii Nisenblat a cheltuielilor de judecată (f.d.5-8).

Prin hotărârea din 02 decembrie 2015 a judecătoriei Râșcani, mun.Chișinău s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Iurii Nisenblat și s-a dispus împărțirea apartamentului nr. 80, amplasat în mun. Chișinău, str. Studenților, nr. 7/3, cu număr cadastral 0100414.178.01.080, prin vânzarea acestuia la licitație, sub controlul executorului judecătoresc, cu distribuirea prețului către coproprietarii Fecla Eremita, Iulian Grajdan și Agafia Grajdan, proporțional cotei-părți de câte 1/3 cotă-parte; s-a dispus evacuarea lui Iulian Grajdan, Feclai Eremita, Agafiei Grajdan, cu întreg patrimoniul acestora din apartamentul nr. 80, amplasat în mun. Chișinău, str. Studenților nr. 7/3, cu număr cadastral 0100414.178.01.080; s-a încasat în mod solidar de la Fecla Eremita, Iulian Grajdan, Agafia Grajdan, în beneficiul lui Iurii Nisenblat taxa de stat la depunerea acțiunii în sumă de 4371,81 lei (f.d.49, 56-57).

Prin decizia din 21 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău s-a admis cererea de apel depusă de Iulian Grajdan și s-a casat hotărârea din 02 decembrie 2015 a judecătoriei Râșcani, mun.Chișinău în partea evacuării lui Iulian Grajdan, Feclai Eremita, Agafiei Grajdan, cu întreg patrimoniul acestora din apartamentul nr. 80,

amplasat în mun. Chișinău, str. Studenților nr. 7/3, cu număr cadastral 0100414.178.01.080 și vânzarea la licitație a apartamentului nr. 80, amplasat în mun. Chișinău, str. Studenților, nr. 7/3, cu număr cadastral 0100414.178.01.080, sub controlul executorului judecătoresc, cu distribuirea prețului către coproprietarii Fecla Eremita, Iulian Grajdan și Agafia Grajdan, proporțional cotei-părți de câte 1/3 cotă-parte. În această parte fiind adoptată o nouă hotărâre de respingere a cerințelor; s-a casat hotărârea din 02 decembrie 2015 a judecătorei Rîșcani, mun. Chișinău în partea încasării în mod solidar de la Fecla Eremita, Iulian Grajdan, Agafia Grajdan, în beneficiul lui Iurii Nisenblat a taxei de stat la depunerea acțiunii în sumă de 4371,81 lei, cu încasarea cheltuielilor de judecată în mărime de 4071,8 lei de la Iurii Nisenblat în beneficiul statului. În rest hotărârea instanței de fond a fost menținută (f.d.100-108).

În contextul circumstanțelor expuse, Colegiul conchide că instanța de apel pripit s-a expus asupra netemeinicii acțiunii, or, instanțele ierarhic inferioare la examinarea pricinii inițial urmau a verifica cercul de participanți ai litigiului dat.

În acest sens, Colegiul reține că din materialele pricinii rezultă că Fecla Eremita, născută la data 09 octombrie 2013, a decedat la data de 18 martie 2007, ceea ce se confirmă prin duplicatul certificatului de deces pe numele Feclei Eremita (f.d.87) și actul de deces nr. 22 din 28 martie 2007(f.d.92).

Conform art. 55 alin. (5) al Legii cu privire la notariat nr. 1453 din 08 noiembrie 2002, evidența dosarelor succesoriale și testamentelor întocmite o ține Ministerul Justiției.

În această ordine de idei, Colegiul relevă că la interpelarea instanței de apel privind verificarea faptului dacă a fost deschis dosarul succesoral în rezultatul decesului Feclei Eremita, născută la data 09 octombrie 2013 și în procedura cărui notar se află dosarul succesoral, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a fost în imposibilitate de a furniza informația solicitată din lipsa datelor privind decesul persoanei (f.d.89).

Astfel, instanța de apel s-a limitat doar la acest răspuns, or, din materialele pricinii rezultă că ulterior, de asemenea, la demersul instanței de apel a fost obținut actul de deces pe numele Feclei Eremita, însă, instanța nu a mai interpelat Ministerul Justiției Republicii Moldova cu indicarea datelor de deces a Feclei Eremita întru determinarea faptului dacă a fost sau nu deschis dosarul succesoral în rezultatul decesului Feclei Eremita.

Iar, în consecință, verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe, s-a pronunțat prin decizia contestată cu indicarea în calitate de pârât inclusiv și a persoanei decedate Fecla Eremita, or, instanța de apel urma inițial a verifica cine este succesorul acesteia pentru a fi înștiințat despre procesul judiciar.

În conformitate cu art. 59 alin. (1) Cod de procedură civilă, parte în proces (reclamant sau pârât) poate fi orice persoană fizică sau juridică prezumată, la momentul intentării procesului, ca subiect al raportului material litigios.

În conformitate cu art. 70 alin. (1) Cod de procedură civilă, în cazul ieșirii uneia dintre părți din raportul juridic litigios sau din raportul stabilit prin hotărâre judecătorească (deces, reorganizare, cesiune de creanță, transfer de datorie și alte cazuri de subrogare), instanța permite înlocuirea părții cu succesorul ei în drepturi. Succesiunea în drepturi este posibilă în orice fază a procesului.

În speță, Colegiul reiterează că Fecla Eremita indicată cu calitatea procesuală de pârât în acțiunea înaintată de Iurii Nisenblat, la data de 13 august 2014 era deja decedată, ceea ce se confirmă prin duplicatul certificatului de deces pe numele Feclii Eremita și actul de deces nr. 22 din 28 martie 2007.

Astfel, Colegiul precizează că la rejudecarea pricinii urmează a fi determinat cine este succesorul/sucesorii Feclii Eremita, ultima având calitatea de pârât în proces și dacă a fost deschis dosar succesoral în rezultatul decesului acesteia, dacă a fost acceptată succesiunea și după caz cine este succesorul/sucesorii Feclii Eremita.

Conform art. 1516 alin. (2) Cod civil, succesiunea este acceptată de succesor indiferent de faptul dacă este testamentar sau succesor legal.

Conform art. 1526 alin. (1), (2) Cod civil, moștenitorul poate renunța la succesiune în termen de 6 luni din data deschiderii succesiunii, chiar dacă a acceptat succesiunea prin intrare în posesiune. Moștenitorul poate renunța la moștenire în folosul altor moștenitori testamentari sau legali.

Conform art. 1515 Cod civil, patrimoniul succesoral trece în proprietatea statului în baza dreptului de moștenire asupra unui patrimoniu vacant dacă nu există nici succesorii testamentari, nici legali sau dacă nici unul din succesorii nu a acceptat succesiunea, sau dacă toți succesorii sunt privați de dreptul la succesiune. Statul intră în posesiunea patrimoniului succesoral prin eliberarea unui certificat de succesiune vacantă. Ordinea moștenirii și evidența patrimoniului succesoral vacant, precum și transmiterea acestuia în proprietatea statului, se stabilesc prin lege.

În atare circumstanțe, Colegiul reiterează că stabilirea faptului dacă a fost deschisă procedura succesorală în rezultatul decesului Feclii Eremita și determinarea succesorilor legali sau testamentari, necesită un răspuns cert, or, în lipsa acestora succesiunea devine vacantă și se administrează de către stat, prin intermediul Inspectoratului Fiscal de Stat.

Tot aici, este de menționat că moștenirea se transmite succesorilor care au acceptat-o în termen, iar dacă ceilalți moștenitori au renunțat la moștenire, sunt decăzuți din dreptul de a moșteni sau nu sunt alți moștenitori, moștenirea devine vacantă și se transmite statului.

În contextul normelor de drept material relevante succesiunii, Colegiul reliefă că în cazul în care sunt întrunite condițiile prevăzute de art. 1515 Cod civil și a expirat termenul de 6 luni de la momentul deschiderii succesiunii, iar acesta nu a fost prelungit, apare dreptul statului de a solicita, prin organul financiar teritorial, eliberarea certificatului de succesiune vacantă.

Prin urmare, în speță, este necesară înștiințarea Inspectoratului Fiscal de Stat, ca reprezentat al statului, despre desfășurarea procesului civil între Iurii Nisenblat, pe de o parte și Iulian Grajdan, Agafia Grajdan, Fecla Eremita, pe de altă parte, ultima fiind decedată din 18 martie 2007, în cazul în care succesorii acesteia nu au fost determinați și succesiunea a devenit vacantă.

La caz, Colegiul consideră irelevant argumentul recurentului precum că cercul participanților la proces ar fi complet, deoarece în procesul civil a participat Agafia Grajdan, care ar fi succesoarea Feclii Eremita, or, din materialele pricinii careva confirmări a faptului că Agafia Grajdan a acceptat succesiunea după decesul Feclii Eremita și este succesoarea acesteia, nu se identifică.

În această ordine de idei, Colegiul conchide că stabilirea acestor circumstanțe și respectiv prezentarea probelor în acest sens este importantă pentru soluționarea pricinii, în condițiile când acțiunea este înaintată împotriva unei persoane decedate și nu a fost determinat succesorul sau succesorii acesteia.

Or, în contextul legislației în vigoare nu poate fi recunoscut dreptul la cotă-parte după o persoană decedată, în condițiile când decesul acesteia duce la ieșirea părții din raportul litigios-art.70 Cod de procedură civilă, însă, dreptul acesta este menținut după succesorul/succesorii acesteia, după caz, dacă există.

Astfel, instanța de apel era obligată și rezultând din prevederile art. 373 Cod de procedură civilă, de a verifica aceste aspecte în raport cu circumstanțele pricinii și normele de drept aplicabile raportului litigios, din oficiu.

Referitor la argumentul instanței de apel precum că, neînștiințarea despre proces a succesorului Feclei Eremita nu îi va leza în nici un fel drepturile, Colegiul îl consideră ca fiind unul greșit din următoarele considerente.

Conform art.27 alin.(1) Cod de procedură civilă, disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare.

În contextul normei citate, Colegiul menționează că, instanța de apel a substituit potențialul participant la proces indicând totodată despre respectarea drepturilor acestuia.

Colegiul relevă că, instanțele de judecată urmează să creeze tuturor participanților la proces posibilități egale de realizare a drepturilor sale, dar nu să substituie partea, or, instanța de judecată nu poate să-și asume drepturi și obligații improprii.

Mai mult ca atât, instanța de apel a menționat despre precum că respectarea dreptului material al succesorului Feclei Eremita, însă nu a luat în considerare și necesitatea respectării drepturilor procesuale.

De asemenea, Colegiul accentuează că în dependență de realizarea drepturilor procesuale de către participantul la proces, depinde și conținutul, volumul dreptului material al acestuia.

Astfel, concluzia instanței de apel despre precum că respectarea dreptului succesorului Feclei Eremita, indiferent de cine nu ar fi acesta, este pripită, în condițiile când nu a fost stabilită această persoană și nu a fost înștiințată despre cauza dedusă judecării.

Conform unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și, argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs. Spania, hotărârea din 21 ianuarie 1999, cauza Lebedinschi vs. Republica Moldova din 16 iunie 2015).

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți.

Din considerentele menționate, pornind de la faptul că această eroare admisă la judecarea pricinii în instanțele ierarhic inferioare nu poate fi corectată de instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Iurii Nisenblat și a casa decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu remiterea pricinii civile la rejudecare în instanța de fond, în alt complet de judecată.

La rejudecarea pricinii, instanța de fond urmează a determina cercul participanților la proces, iar pentru a concluziona sub aspectul temeiniciei/netemeiniciei acțiunii, urmează a verifica cerințele prin prisma argumentelor atât a părții reclamante, cât și a părții pârâte, rezultând din prevederile art. 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, conform cărora instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege, ca în consecință soluția adoptată să fie certă și coerentă. Caracterul peremptoriu al concluziei instanței de judecată, urmează a fi stabilit în coraport cu circumstanțele pricinii, probele administrate și cercetate și normele de drept material aplicabile raportului litigios.

În conformitate cu prevederile art. 442, art. 444, art. 445 alin. (1) lit. c¹) și alin. (3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Iurii Nisenblat.

Se casează decizia din 21 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 02 decembrie 2015 a judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, adoptate în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Iurii Nisenblat împotriva lui Iulian Grajdan, Agafiei Grajdan, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Ludmila Șapa cu privire la partajarea bunului imobil, vânzarea la licitație sub controlul judecătoresc, distribuirea prețului, evacuarea din apartament, cu remiterea pricinii la rejudecare în instanța de fond –Judecătoria Râșcani, mun. Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței

Tatiana Vieru

Judecători

Valentina Clevadî

Tamara Chișca-Doneva

Mariana Pitic

Oleg Sternioală